

Криваве джерело

Анрі Барбюс

Перекладачі: Іван Двюб та Елеонора Ржевуцька

Білл П'ю — мерзотник.

Він викликає в мене огиду, по-перше, вже самим своїм єством, а по-друге, ще й тим, що він типовий взірець того плодючого поріддя подляків, що поганяють собою і письменство, і життя.

Кодло йому подібних аж роїться на обох півкулях, ширячись, як та пошесть, що в наші дні охоплює всі країни світу, але воно надто розплодилось в Сполучених Штатах Америки, куди таких негідників приваблює щедро ласа принада. Білл П'ю — догідливий попихач багатіїв (нині він і сам зробився мільйонером), суб'єкт, котрий голінний на будь-яку підлоту та й чинить усякі підлоти; цього шпига, ката, найманого вбивцю, що прислужує великим тузам, їхнього посередника, помагача і спільника завше поривав туга, добре накручена пружина — ненатла жадоба зиску. І вже тут його крутість так іде в парі з безсоромністю.

Ким він лишень не був: конюшим, ковбоєм, бурлакою, шинкарем, арештантом, бізнесменом. Стільки разів він багатів, утрачав статки і знову багатів, що справді став якимось перевертнем: здибавшись із ним, ніколи не знаєш, у якій він зараз личині їхто він — дука а чи злидень.

Я незрідка бачу його у шинку, в отому розмальованому ядучо-зеленою фарбою шинку, що причаївся пасткою на розі двох портових вулиць. У цьому мальовничому куточку старої Англії містер Білл просиджує годинами, бо, крім усього, він ще и страшенний п'яниця. "Пощо ж тоді вам ходити до цього шинку і кумпанувати з таким суб'єктом?" — запитаєте ви, звісно, не задля частунку и милування на мого знайомця. Мацапура в нього страшелезна, а оковитої я й духу не терплю. А все тому, що хміль розпускає язика мовчунові Біллові, і в таких пройдисвітів дізнаєшся про деякі okazji нашої моторошної сучасної дійсності, замкнутої для невтаємничених, як та панцерна скриня.

А я збираю такі от скарби.

І от якось Білл П'ю лизнув силу-силенну коктейлів найрозмаїтіших барв — цілу веселку, розблислу в келишках. Ț Він бовванів лицем до дверей на високому дзиглику, спираючись ліктями на прилавок. Його пірамідальна пика пошмарувалася сизим багрецем, кашпукуваті п'яні очиці сльозилися, дебела шия кольору сирого яловичини була куди ширша, ніж лоб, на маківці голови сиротів плаский кашкетик. Здоровецькими боксерськими кулачиськами (колись Білл виступав на ринзі!) він підпирав щоки; щелепи й вилиці йому стирчали ріжкасто, як це видно на образах у малярів-кубистів.

Я мав з собою газету і показав йому телеграфне повідомлення з Америки, де мова мовилася про судову розправу в місті Талса штату Оклахома, суд голосного вбивства

індіанців. У мене були підстави гадати, що містер П'ю в якійсь мірі причетний' до цієї справи.

І що ж, магічна сила трунку привела мого розмовця на шлях виливання своїх чуттів, що в таких добродіїв закінчується маркітною* сповіддю. Коли я показав цій тварюці газету, він увесь засяяв, виширився, рот розтягся аж до м'ясистих вух, а в роззявленій пащі блиснула мозаїка з жовтих кістяних клавішів і золотих брусочків.

— Чиста робота! — гукнув він.

— А чия?

— Як це "чия"? Звісно — чия: великих цабе, неабияких орударів.

Л він підніс кулак до стелі, немов щоб показати на високе місце пробування тих таємничих всемогутніх ділків.

— Ну, що ж,— сказав я,— а тепер вони все-таки сядуть на лаву підсудних.

— Хто сяде? Вони?! Отаке скажете... Та їх і торкну-, тись не посміють!

І лице його скорчила складна гримаса, сповнена високої пошани до "великих цабе" і презирства до мене.

— Ніякої небезпеки! Ні їм, ні мені,— докинув Білл.

І Білл П'ю заходився сотати закустраний клубок цієї історії, нітрохи не турбуючись сусідством інших одвідувачів шинку — хінця, мурина і двох матросів, котрі важко глипали на нього в хмільному чаду.

'— Червоношкірих уколошкили через нафту.

— Через нафту?

— Еге ж. Оклахома — здоровий штат, сливе рівний прямокутник посеред Шгатів. Там чимало всякого добра, а під землею, в надрах, як подекують, нафта. Сила нафти, і саме на' терені Талси,— сказав Білл П'ю і ляснув широкою долонею по газеті, яку я приніс.

— При чому ж тут червоношкірі?

— Та ви ж знаєте — червоношкірі в нас ще не перевелися, Червоношкірі... Які вони червоношкірі? Це вони самі себе так називають, а насправді вони, можна сказати, шоколадного кольору. Еге ж, у нас їх була сила-силенна. Одначе помалу їх витурили з родючих місць, вимели дочиста, під мітлу, загнали на каміння, на пустки і назвали ті місцини резерваціями.

А як придала їм американська цивілізація, вони почали вимирати,— ну ото, як, за чутками, вимирають слони або кити. Діло пішло шпарко, ми навіть вже тішилися, що скоро жодного червоношкірого не залишиться і ми їх нарешті спекаємося. Поголів'я цих двоногих тварин меншало й меншало, а все тому, що вони гороїжились, хотіли зберегти свій національний уклад, такий от, знаєте, вільнолюбний дух і статечність і трималися шляхетними чударями. Але уявіть собі: вони схаменулися і також почали цивілізуватися: заходились балакати по-англійському, носити капелюхи, ходити до церкви, навіть наживати гроші. Відтоді ця худоба перестала вимирати, вона ніби ожила; звісно, далеко їм було до колишніх зухів героїчних часів, коли всякі їхні племена — алгонкіни, ірокези, сіу — розкошували в преріях і їхні воїни без усяких

короводів скальпували наших сміливців, які завіялися до них із Сполучених Штатів.

Отож-бо в Оклахомі також відведено резервацію для цих напівцивілізованих дикунів. Але ви не думайте — їм не так уже зле велося. За частоколами таборів у них були мисливські вгіддя з усяким звіром і дичиною, ніхто не заважав їм бавитися в своїй глухомані як заманеться, прикрашати голови пір'ям, як їхні великі предки, танцювати навколо шкуратяних вігвамів або листяних куренів, навколо віщунів або ширококрижих, масних від лою індіанок, що носять своїх малят за спиною, ніби якісь клумаки. І, бачте, серед цих дикунів траплялися такі дебелі молодці, що їхній ставності могли б позаздрити і блідотварі. Блідотварими індіанці називають усіх янки і взагалі європейців, хоча Чі не всі ж ми бліді, ось у мене радше червонувата цера,— вельми доречно додав Білл, бо саме тієї миті я подумав те саме, дивлячись на його криваву миздю. — Оклахомські індіанці — жили собі любесенько,— провадив далі Білл,— та скоро настав край їхньому привіллю. Знайшлася на них управа. І знаєте — хто? Я! Саме під цю пору вийшов термін мого вимушеного спочинку, яким пожалували мене панове судді в штаті Огайо після публічного й досить забарного обговорення,— про нього свого часу чимало галасували в газетах. Я став знову вільним громадянином, але мені довелося змінити фах, і я підшукав собі нове ремесло — розвідку нафтових родовищ; я тут виявив неабиякий хист, а в цю справу мене втаємничив старий Віллі Шарп незадовго перед своєю смертю. (Подейкували, ніби я забив його, але довести це нікому не пощастило).

Як добрий розвідник, я винюшив, що за річкою Канейдїон, якраз на терені Талси, буде зиск. І справді, там знайшли ознаки нафти. Кажу "ми", бо нас туди прибилося, на жаль, кількоро душ, усі були озброєні до зубів і не дуже-то йняли віри своїм товаришам — взяли, як кажуть, очі в руки й малися на бачності.

Нафтодайне поле все геть виявилось на терені індіанців. Як не крути, як не верти,— цілковита їхня власність, навіть за американськими законами, на жаль, писаними. Діялося це тисяча дев'ятсот сьомого року. Я повернув голоблі, захопивши, звісно, з собою розмічену мапу, плани, і знову зголосився туди вже з своїм братом Томом П'ю — правда, ми з ним через ці справи полаялися на все життя. Подейкували, ніби я обікрав його, але це все брехні, начхати мені на них, та нині вже й термін давності минув, нема чого побиватися. Крім брата, ще приїхали зі мною великі тузи.

Еге ж, прибули самі великі цабе — з тих, хто на сьому земному падолі творить будь-які дива з поміччю двох талісманів, що влазять до бічної кишені: чекової книжки й вічного пера. Маги, чарівники, фінансисти, магнати! Ну що таке перед ними Білл П'ю? Хробак! Та хіба я зважився б водити їх за носа, як усіх цих поліційних комісарів, судових слідчих та іншу потолоч?... Я вже був як шовковий. Слово честі!

Приїхали вони, роздивилися, прикинули, підрахували і раптом усі разом, як по команді, звичним рухом добули чекові книжки: треба ж було порозумітись з індіанцями, безперечними, законними власниками родовища.

Та уявіть собі — червоношкірі, виявляється, вже пообтесувалися, пообтиралися і стали настільки цивілізовані, що зрозуміли свій хосен. Вони розтелепали, що їм зовсім

невигідно продавати свої права раз і на все, змикитили, що скільки їм не дадуть, а краму їхньому інша ціна — куди дорожча, хоча він, ще нікому невидимий, ховається під землею і вчути його* можна тільки з запаху. Індіяни вже збагнули основне правило цивілізованого світу: найкраща угода — участь у прибутках.

Ех, нікчемні дурні, якби вони знали, як ця "участь" для них обернеться, яку тут закрутять комбінацію... Та що ж це я забігаю наперед? Надумався кінець розповідати раніше за початок!..

Червоношкірі вперті, як чорти, й постанов своїх не змінюють. Вже як уроїться їм щось у голові — і довбнею не виб'єш. Ідоли, сущі ідоли! Що тобі оті вирубані сокирою і розмальовані зеленим і червоним оцупки, що прикрашають війстя до їхніх вігвамів. Ми й туди й сюди — ні, вперлися! Спокійно, терпляче правлять своє: "Ділити прибутки! Ділити пробутки!" Ніби й не чують наших умовлянь. А вже як ми старалися (і я, звісно, також), як їх улещували, як прискромлювали, щоб вони погодилися стромити лапи в пастку добрих панів янкі. Ніщо не допомогло, довелося поступитися. Ми клянемо їх, батькуємо, а вони лише посміхаються,— склали угоду на експлуатацію нафтового родовища з участю його власників у прибутках компанії.

Усіх цих власників перерахували в угоді, їх виявилось двадцять шість душ. От уже була кумедія: дивишся — обік підписів знаменитих, вельмишановних осіб, королів фінансового світу і важкої промисловості стоять кривульки якихось сміховинних імен — Джордж Велике Серце, Віллі Орляче Око тощо — довгий стовпчик.

• Гаятися не стали, одразу почали розробку. До індіанської резервації нагнали ціле військо спритних пройд: інженерів, ділків, комерційних агентів, горлорізів-стражарів, привезли артілі робітників-нафтовиків, каменярів, теслярів та інших будівельників, і, як годиться у всякої армії в поході, за нею потяглися інтендантські обози й служби — цілі загони годувальників і гамівників спраги нашої орди. На голій рівнині, де ще, сказати б, учора я сам вочевидь бачив бізонів та оленів, повискакували, ніби печериці на гною, домки, халупи,— словом, виросло велике селище, ціле місто. Повідкривалися всякі контори, агентства, робітні, готелі з номерами першого, другого й третього розряду, як спальні каюти на великих пароплавах; запрацювала й міняльна крамничка, а в неї поставили таких самих здоровенних хлопців, як у поліційну дільницю та в корчми (тоді в Сполучених Штатах сухОго закону ще не відали і в пивницях подавали все, чого душа забажає).

Отаке-то. Зчинялися в селищі бійки, викрадали раз у індіанців якусь юну й гарненьку скво *, а бували такі побоїща, що и усій поліції важко було навести порядок, влаштували якомсь лінчування негра,— словом, усе пішло, як водиться в білих, у великих' американських містах, цивілізованих центрах. Уявіть — деякі індіяни навіть засвоїли, наші звички й смаки, навчилися пити-гуляти й галабурдити, а білі, так ті вже зовсім розперезалися, бо з дикунами-індіянами нема чого соромитися. Переконливий приклад, узаємопроникнення двох світів. Але облишмо високу філософію!

Добували нафту, аж шуміло. Рбдовище виявилось багате і нібито невичерпне. По всій рівнині стриміли нафтові верхи, мов риштування на будові великого міста: чорне

золото помпували зі свердловин і гнали по рурах цілими річками, цілими потоками, а його все не меншало.

Зате в руки червоношкірих господарів по грошових каналах потекли пачки кредиток: течуть до них долари від року до року, а господарів цих, як і давніше, двадцять шість.

Та ось одного, знаменного дня далеченько від промислів, у самому Нью-Йорку, найвищому святилищі, в одному робочому кабінеті, де стояло бюро, а на ньому телефон, один джентльмен (ім'я його я не зухвалюсь вимовити всує), переглядаючи рахунки й телеграми, сказав:

— За п'ятнадцять літ — сто шістдесят один мільйон барелів ропи; тубільцям, власникам нафтових джерел, викинуто тринадцять мільйонів доларів. Ці люди тут зайві!

Секретар, завмерлий перед ним непорушно, як телефонний апарат, ладен у всьому догодити, відповів:

— All right містер!

Адже він зрозумів, що дістав наказ, бо присуд виголосив один з правдивих володарів сучасного світу, хоча з за давньої демократичної звички його називали ще просто "містером".

Збігло трохи часу, і того ж таки тисяча дев'ятсот двадцять третього року старшини індіанського племені, вичепурившись у найкраще своє вбрання, якимось "уранці довго

♦ Дівчину.

*♦ Гаразд, слухаюсь! (Англ.): чекали свого побратима, по імені Велике Серце, запрошеного на спільні лови. Велике Серце запізнювався, хоча в червоношкірих пунктуальність — правдива манія. Ждали, ждали, а його все нема. Тоді вони всі рушили вервечкою до нього і знайшли його при смерті. Лице йому запало, зчорніло, він мовчки тіпався в корчах, а навколо, пронизливо вили жінки й перелякані чаклуни. Нараз його могутнє тіло випросталося і від цього стало ніби велетенським. Він помер.

Ніхто не сумнівався, що його отруїли, але ті, хто знав, чия рука всипала отруту в його філіжанку і чий наказ скерував цю руку, були німі, як раби. Велике Серце належав до власників родовища. Тепер їх залишилося двадцять п'ять.

Незабаром по такій події їх замалим було не лишилося двадцять чотири — через нещасний випадок на ловах.

Червоношкірі й блідотварі разом цькували звіра. Один із білих, що мчав конем позаду всіх, вистрелив але куля тільки пробила найближчому від нього індіанинові стегно, хоча мала... Словом, схибив, вайло!..

Ех, минула золота пора, коли великі хазяї могли, не моняючись, згладити зі світу якихось там двадцять п'ять небажаних їм йолопів! У наші дні це вільно хіба тільки під час війни, а діло, на жаль, відбувалося мирного часу.

Я мав приятеля, вельми вигадливий хлопець, йому в голову ніби два клало, а третій топтав. Він нагадав мені:

— А трюк із змовою! Присобачимо їх до змови проти державного ладу і всесвітньої

цивілізації. А вже цей трюк, —знаєте, надійний, випробуваний засіб і вживається в усіх країнах. Викрито якусь моторошну змову з маркітними подробицями — і прошу — небажаний елемент пускають у розхід, а добромисні простаки ще й дякують і радіють: "Так їм і треба! Який чудовий у нас уряд!"

А змову зліпити за виграшку, треба лише підшукати спеців, кількох, так би мовити, підроблювачів чужих підписів, щоб виготовити документальні докази, та ще кілька красномовних провокаторів, щоб' галасувати про національно-визвольний рух або влаштувати замаху Ми, звісно, мали напихваті майстрів обох цих фахів. І ось досвідчені вмілі провокатори пролізли в плем'я тубільців, хазяїв нафти, і почали терпеливо роз'яснювати червоношкірим, яку б вони мали користь, аби скинули ярмо американських поневолювачів, і переконували їх, що для цього досить тільки висадити бомбою якусь громадську будівлю на терені промислів. (Між іншим, звичайно, піднесли рецепта вибухівки).

Але наші агенти наштовхнулися на обурливу байдужість індіанців. От тварюки! Нам-бо не треба було навіть, щоб вони довели комедію до кінця, а хоч би одробино зацікавилась. Та де там! Не хочуть нічого розуміти, та и годі. Обачні, бевзі! Зате, уявіть, що сталося! Кращий наш найманий агітатор з'їхав з глузду: начитався шкідливих книжок, щоб розписувати, що там мовиться, і заразився небезпечними ідеями. Ну й дістав по заслугі: давніше багаті люди трактували його прихильно, як порядного чоловіка, а тут вирядили в смугасту арештантську куртку й запроторили в хурдигу. Сам винен: переконливіше, ніж вимагалось, викладав крамольні погляди.

Отож власників нафти по-давньому двадцять п'ять. Прибуток їм іде і хоч би один трапився невдоволений буркотун,— нема до чого присікатися.

Ви, безперечно, чули про ку-клукс-клан? Там, знаєте, найдобріша публіка, переважно золота молодь, паростки багатих і впливових родин — усі такі елегантні спортсменці й аматори гострих учуттів. У південних штатах вони об'єдналися, щоб лупцювати католиків і лінчувати негрів, а далі поширили свою програму, завели до неї розправу з усяким підлим і нахабним набродом, що сміє щось вимагати в капіталістів й бажає розмовляти з ними як з рівнею. Наші патріоти-протестанти — американська одміна фашистів і так само, як вони, дозволяють собі багато вчинків, що при бажанні можна назвати злочинами, це їхня перша одмінна прикмета, а крім того, вони вряджають мальовничі походи своєї організації. Уявіть — усі йдуть вулицею лавами в чорних каптурах, голова й лице затулені чорними мішками... Показне видовисько! От ми й урядили такий похід у нашому нафтовому селищі — воно вже на той час стало містом, й чималим: постелилося довгою стягою вздовж лінії нафтових верхів, що напрочуд скидаються на голі кістяки башт. Індіанці повилазили, дивляться. Похід їх зацікавив: схоже було на їхні власні обрядові церемонії на честь покійних предків, але далеко більші й грізніші. Все йшло тихо-мирно. І раптом, коли процесія вже закінчувалася, з якоїсь причини,— так ніхто и не міг з'ясувати чому, пощо зчинилася веремія, стрілянина, озвалися кольти,— навколо чорних каптурів куклукс-клана і крицевих шоломів полісменів засвітили кулі. Коли цей гармидер утихомирили, на

брукові побачили троє трупів — уколошки трьох громадян-індіанців — трьох власників нафти. Отже, лишилося їх тепер живих двадцять два.

Ну, в місті пішли прикрі балачки, зчинився алярм. Щоб його розвіяти і прогнати всякі небажані думки, компанія вжила заходи: вона завжди піклувалася про дозвілля своїх слуг, узагалі по-батьківському опікувалася ними і тепер вирішила накрутити на промислах кінофільм. (Можливо, тут малася на увазі і цілком законна реклама). В картині повинні були брати участь індіанці, робітники та урядовці компанії і вся міська людність,— словом, задумали соковитим місцевим колоритом відтінити дві блискучі зірки американського екрана, дві зірки першої величини в образі мужнього красеня кіноактора й чулої красуні кіноакторки.

І ось тут-то,— сказав Вілл'П'ю (і в голосі його фальцетом вискнули гордовиті нотки),—на кін виступив я! Все це діло_передали мені. Треба вам сказати, що саме на той час, тобто три роки тому, я став діячем мистецтва, кінорежисером.

Я замовив чудесний сценарій. Грошей мені сипонули щедрою рукою, і тому я міг удатися до найславетнішого сценариста. Як же його прізвище... Тю ти чорт!.. Вилетіло з голови... Та ви його, либонь, знаєте! Він збив мені таку штучку... Просто диво! Одна назва вже чого варта: "Талсійська діва"! Сенсаційно, карколомно, нічого банального! Правда ж? Ну ви ж самі знаєте, американці — генії кіномистецтва! У них завше такі чудові, такі оригінальні задуми! Наша знаменитість цього разу перевершив себе самого, і я дістав від нього незрівнянний сценарій: напруженість, інтриги, драматизм, дивовижна свіжість ідей! Поміркуйте самі: молоду біленьку дівчино-американку умикають підлі індіанці, яким нібито заважають нафтові промисли батька цієї чарівної міс, хоча батько в неї мільярдер і разом з тим, звичайно, філантроп. Білі на конях кидаються навздогін викрадачам. Летять, як на' крилах... Дорога кожна секунда... треба наздогнати червоношкірих лиходіїв якнайхутчіше — ось-ось вони знімуть скальп з білявої голівки своєї полонянки. Словом, першорядний твір, бойовик! Окраса картини, вся її принада, вся оригінальність саме в цій гонитві, в цих верхогонах з перешкодами* Перешкод безліч: треба промчати крізь степову пожежу, крізь розбурхані хвилі повені, пролетіти через гори й долини і навіть перехопитися через кур'єрський потяг! Нарешті індіанців догнано, оточено саме в ту мить, коли їхній найстарший чаклун підняв ножа над янгольськи невинною жертвою. Індіанці падають під пострілами месників, і бідну дитину врятовують батько й наречений.

Ну ось, гаразд. Розподілили ролі, почали ставити. Індіанцям усе припало до вподоби. Останню сцену повторювали разів із двадцять. Нарешті її відшліфували, вигладили й —почали,крутити. Кінооператор Ральф, товстун у рогових окулярах, висилювався: накручував на плівку акробатичні трюки й хвильні страждання обох світил екрана, які моторно скакали на чудово вишколених конях, ловив в об'єктив запаморочливий вихор індіанських вершників, репетував, лаявся, батькував, підбадьорював, розжиголював, і піт йому котився по обличчю градом, наче сльози в рюмси хлопчика.

А коли зчинилася звитязницька стрілянина, божевільний кінооператор, закоханий в своє ремесло, лаявся на всі заставки, крутячи ручку апарата: "Зіпсували, знівечили,

зарізали! Вся стрічка — к бісу! Йолопи індіани! Не вміють грати! Кляті довбні! І падати незугарні! Та хіба ж перед об'єктивом так треба падати? Г'єть з-перед очей! Заступити професіоналами!"

А воно й справді — червоношкірі, що вдавали викрадачів, падали з коней навдивовижу незграбно і якимось безглуздо, неприродно змахували руками й корчилились, коли котилися додолу, постинані пострілами безстрашного загону месників, що прискакали на чолі з міліардером та з нареченим.

Нарешті сцену абияк знято.

Але дивимосся — індіани все ще лежать на землі, не ворухнуться. А навколо них — кров, кров... Цілі калюжі крові! Падали вони незграбно, зате вбивали їх спритно. Порішили цілий тузін. І зразу ж у всіх майнув моторошний здогад про фатальну випадковість: зовсім не підозріваючи про це (ніхто, ніхто не підозрівав), актори, "раючи" роль переслідувачів, стріляли не сліпими набоями, а справжніми кулями.

Покличте на поміч уяву, і хай вона живими барвами намалює вам образ мого розпачу на цьому незвичайному бойовиськові. Я при всіх рвав на собі чуба, бив себе кулаками, в груди і проклинав себе, чому не перевірів патронів, та хто ж міг подумати, що в сліпих набоях виявляться кулі! Я ридав, стогнав, кричав, що тепер мене навіки зганьблено. Потім пішов геть, хитаючись, ледве тримаючись на ногах; я казав, що "віддам себе в руки судових властей або ще гірше... накладу руки на себе, бо я винуватець цієї нежданої жахливої катастрофи, що коштувала життя дванадцятьом власникам нафти".

До мене в будиночок прибіг товариш... і я в нього перед очима кидався, як лев у клітці, и гукав, що я вкорочу собі життя. Тут прийшли ще й інші, а я все скавулів, мов вар'ят: "Уб'ю, уб'ю себе!" Але приятелі взялися заспокоювати мене, умовляти, і я помалу втихомирився.

Почалося слідство. Цілковита подібність пачок набоїв заряджених і набоїв сліпих і збіг обставин, за яких було цілком можливо їх переплутати, виявилися настільки очевидні, що мій геройський самозахист — відважні запевнення в моїй невинності — узяв гору в очах шерифа над усякими підозрами, звинувачення з мене знято.

Однак я все-таки зв'язався з тих країв, зразу ж улаштувався завідувачем юридичного бюро багатії нью-йоркської фірми і дістав вельми щедрю платню. Коли ж я був у Нью-Йорку, мені стало відомо, що все плем'я індіанців збурено — "повіяв вітер гніву", і десять уцілілих господарів нафтових джерел, диви, ще и утнуть якусь штуку. Головним ворохобником і підбурювачем до бунту, як з'ясувалося, був один із червоношкірих — Гаррі Буланій Кінь. Він насмілювався одверто звинувачувати компанію в зумисній загладі індіанців через те, що вона не бажає ділитися з ними прибутками. І раптом нахаба десь пропав... А на одинадцятий день його знайшли мертвим в авто, кинутому на дорозі, все тіло його пробите кулями.

Як ви гадаєте, скільки їх ще лишилося? Дев'ять? А от і ні! Помилилися! Жодного не залишилося! Того ж дня, коли цього баламута знайшли вбитим, усе плем'я з жахом згорнуло свої вігвами, забрало своїх коней, свої манатки, жінок, дітей і втекло в гори.

Червоношкірі назавжди очистили це місце, і блідотварі — їхні брати — стали повними володарями нафти.

І що ж! Тепер, коли я оселився в Англії, а з Сполученими Штатами попрощався назавше, бо в цій країні замахнулися на право людини, на вільне право її втамовувати скільки влізе спиртними напоями свою спрагу, тепер, коли я (скажу по секрету) ладен навіть вернутися в лоно церкви, на шлях віри й благочестя, я раптом довідуюся з газет, що справу про індіанців усе ж таки розкопали через три роки і збираються її розглядати на суді в Талсі. Хай бог благословить тих суддів і свідків, а мені то що? Чого б то я мав цікавитися всякими давніми історіями? ~

Містерові П'ю дуже хотілося ще щось сказати, і, таки не втерпівши, він вирік з якимись гордощами:

— Якщо колись і дізнаються, хто отруїв, хто розстріляв індіанців... то що ж... винуватці, як за кам'яним муром. За це їх до суду не притягнуть. Повірте мені, вельмишановний,— докинув Білл П'ю на прощання, ніби як висновок,— в нашому світі лише люди'мистецтва обдаровані багатою уявою і вміють довести задуману інтригу до кінця.